

Rezime izvještaja guvernera – februar-mart 2022.

U Izvještaju guvernera za februar i mart 2022. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2022. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u februaru i martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2022. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u 2021. godini, shodno kvartalnim procjenama, ostvaren je realni rast BDP-a od 12,4%, u odnosu na 2020. godinu. U prvom kvartalu 2021. godine zabilježen je realni pad od 6,5%, dok je u ostala tri kvartala ostvaren realni rast: u drugom kvartalu od 19,0%, u trećem od 25,8% i u četvrtom od 8,2% u odnosu na isti kvartal 2020. godine.

Potrošačke cijene su u martu 2022. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 3,4%, a u odnosu na mart prethodne godine za 9,7%.

Industrijska proizvodnja je u prva tri mjeseca 2022. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila pad od 15,2%. Pad proizvodnje je ostvaren u sektorima snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 33,4%, vađenja ruda i kamena od 7,4%, dok je u sektoru prerađivačke industrije zabilježen rast od 11,2%.

Prema preliminarnim podacima, broj dolazaka turista u kolektivnom smještaju u prva tri mjeseca 2022. godine iznosio je 83.872 što je za 117,47% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 227.907 noćenja, što predstavlja rast od 137,87%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, rezultati ostvareni u oblasti saobraćaja u 2021. godini pokazuju pozitivne trendove u većini segmenata. U drumskom saobraćaju prevezeno je 38,86% više putnika nego u prethodnoj godini, dok je prevoz robe bio veći za 5,88%. U željezničkom saobraćaju prevoz putnika bio je veći za 17,34%, dok je prevoz robe bio manji za 18,28%. U vazdušnom saobraćaju je prevezeno 150,84% više putnika na aerodromima, a promet robe na aerodromima povećan je za 38,28%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u 2021. godini zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od -4,80% i rast efektivnih časova rada od 0,72% u odnosu na 2020. godinu.

Prosječan broj zaposlenih u februaru 2022. godine iznosio je 212.959 lica, što je za 0,43% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 23,27% u odnosu na februar 2021. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2022. godine iznosio 53.409, što predstavlja pad od 6,93% u odnosu na decembar 2021. godine, a u odnosu na mart 2021. godine pad od 3,39%.

Ukupna aktiva banaka na kraju marta 2022. iznosila je 5,40 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 758,18 miliona eura, ili 16,33%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju marta 2022. godine iznosili 3.439,71 milion eura i u odnosu na mart prethodne godine ostvarili su rast od 5,43%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 0,84%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 03. 2022. godine, bio je 53.184 od kojih je 15.714 ili 29,55% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je manji za 0,22%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2021. godine rast iznosio 2,26%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2022. godine iznosio 893,88 miliona eura, i bio je veći za 1,43% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 14,20%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 03. 2022. godine (15.714) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.614 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 39.836.726,47 eura što čini 4,46% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.100 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 854.051.107,78 eura što čini 95,54% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2022. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 24,71% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,32% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 46,44% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Depoziti u bankama u martu 2022. godine iznosili su 4.280,67 miliona eura i u odnosu na mart 2021. godine bilježe rast od 23,81%, dok su zabilježili mjesečni pad od 0,27%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2022. godine iznosio je 615,62 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 2,54%, dok je u odnosu na prethodni mjesec niži za 0,01%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2022. godine iznosili su 200,68 miliona eura i u odnosu na mart 2021. godine bilježe rast od 25,54%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 14,74%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2022. godine iznosili su 223,67 miliona eura i činili su 6,50% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su viši za 25,75%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 1,92%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2022. godine iznosila je 5,59%, i u odnosu na kraj marta 2021. godine zabilježila je pad od 0,22 pp, dok je bila za 0,03 pp niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2022. godine iznosila je 5,44%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 0,23 pp, dok je bila za 0,57 pp niža nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,31% na kraju marta 2022. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,10 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjesec zabilježila rast od 0,01 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 221,27 miliona eura na kraju marta 2022. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 39,03 miliona eura ili 21,42%, dok bilježi rast od 2,27 miliona eura ili 1,04% na mjesečnom nivou. Tokom marta 2022. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 62,34%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 37,66%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 26,89 miliona eura za prva tri mjeseca 2022. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,68%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,32%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom tri mjeseca 2022. godine iznosio je 1,97 miliona eura, ostvaren je kroz 245 transakcije i u odnosu na isti period prethodne godine bio je manji 10,37 puta. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2022. godine iznosila je 3.202,92 miliona eura, i na godišnjem nivou bilježi rast od 0,12%, dok na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,21%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2022. godine bila 9.912,38 indeksnih poena, bilježi pad od 10,01% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 0,81%. Indeks MNSE10 iznosio je 778,83

indeksnih poena i bilježi rast od 2,38% u odnosu na mart prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 2,03%.

Izvorni prihodi budžeta u prva tri mjeseca 2022. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 416,56 miliona eura i bili su viši za 13,78% u odnosu na planirane, a za 19,55% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Budžetski rashodi iznosili su 438,60 miliona eura i zabilježili su pad od 12,84% u poređenju sa planiranim i pad od 2,89% na godišnjem nivou. Budžetski deficit iznosio je 22,04 miliona eura i činio je 0,42% procijenjenog godišnjeg BDP-a.

Na kraju decembra 2021. godine, javni dug (bruto) iznosio je 4.162,79 miliona eura ili 84,75% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 401,54 miliona eura ili 8,17% BDP-a, a na spoljni dug 3.688,48 miliona eura ili 75,10% BDP-a, dok se na dug lokalne samouprave odnosilo 72,77 miliona eura ili 1,48%. Neto javni dug iznosio je 75,29% BDP-a.

U februaru i martu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, u okviru pregovaračkog poglavlja 9 – Finansijske usluge održana je videokonferencija sa predstavnicima Evropske komisije. Povodom sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje koji je održan sa Evropskom komisijom u onlajn formatu, dostavljen je Nacrt izvještaja sa sastanka za dio koji se odnosi na tačku 5 – Ekonomsko upravljanje, finansijska pitanja i statistika. Ostvareno je učešće na onlajn sastanku sa predstavnicima Evropske centralne banke u kontekstu godišnje ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore. Ostvareno je učešće na sastancima sa predstavnikom Hrvatske narodne banke u vezi sa planiranjem buduće bilateralne saradnje sa ovom institucijom. Vezano za obavještenje Kancelarije za evropske integracije o pripremi dvojezičnog prvog priloga Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2022. godinu, pripremljen je prilog za izvještajni period od 15. juna 2021. do 20. marta 2022. godine i isti dostavljen Kancelariji za evropske integracije. Za potrebe održavanja sastanka Zajedničkog konsultativnog odbora civilnog društva (ZKO) Crne Gore i Evropske unije koji će biti posvećen klasteru 1, na zahtjev Kancelarije za evropske integracije pripremljen je Prilog CBCG za pomenuti izvještaj za poglavlje *Ekonomski kriterijumi*, kao i pregovaračko poglavlje 32 – Finansijski nadzor. Vezano za aplikaciju za organizaciju serije TAIEX događaja u saradnji sa Hrvatskom narodnom bankom pod nazivom *Support to implementation of the new Law on Credit Institutions and accompanying bylaws*, realizovana je prva ekspertska misija na navedenu temu. Na zahtjev Ministarstva ekonomskog razvoja, nacionalnog koordinатора sprovođenja principa Akta o malim preduzećima (*Small Business Act – SBA*), dostavljeni su komentari na preliminarni izvještaj o ostvarenosti politika

razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori, a koji se tiču Dimenzije 6 - Pristup finansijama.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je je 100% u februaru i 99,87% u martu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.